

SERIA
Odkrywamy na nowo

Edukacja dla bezpieczeństwa

**Program nauczania
dla szkół ponadgimnazjalnych**

Anna Nowak-Kowal

MOPERON

Edukacja jest podwójną

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Szczegółowe cele kształcenia i wychowania	5
3. Treści edukacyjne	8
4. Sposoby osiągania celów kształcenia i wychowania	19
5. Opis założonych osiągnięć ucznia	24
6. Propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania osiągnięć ucznia	26

1. Wstęp

Edukacja dla bezpieczeństwa jest przedmiotem przygotowującym ucznia do funkcjonowania w świecie współczesnych zagrożeń. Program skierowany jest do pracy z uczniem na IV etapie kształcenia realizującym przedmiot w zakresie podstawowym w systemie klasowo-lekcyjnym w wymiarze 30 godzin w cyklu jako kontynuacja nauczania po wdrożeniu treści nauczania z III etapu edukacyjnego, z uwzględnieniem umiejętności zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego na wcześniejszych etapach.

Niniejszy program nauczania, zgodnie z założeniami podstawy programowej (Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 23.12.2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, Dz. U. z 15.01.2009 r.), ma na celu kształtowanie postaw, przekazywanie wiadomości oraz rozwijanie umiejętności ucznia pod kierownictwem nauczyciela. Został stworzony jako rezultat blisko trzydziestoletnich doświadczeń dydaktycznych autora w pracy z uczniem liceum, technikum i szkoły zawodowej.

Realizacja programu przygotowuje młodego człowieka (świadomego potrzeby wszechstronnej dbałości o szeroko rozumiane bezpieczeństwo) do funkcjonowania w nowoczesnym państwie. Uczy racjonalnych zachowań podczas występujących zagrożeń, wskazuje sposób udzielania pierwszej pomocy i kształtuje postawę obywatela ratującego siebie i swoich bliskich w różnych miejscach i sytuacjach. Zawiera również elementy skorelowane z treściami nauczania innych przedmiotów. Treści regionalne uwzględniają zagrożenia występujące w okolicy zamieszkania ucznia. Zagadnienia prozdrowotne uzupełniają wiedzę przyswajaną na zajęciach wychowania fizycznego, biologii i przyrody.

Cele i treści nauczania edukacji dla bezpieczeństwa wymagają od nauczyciela stosowania określonych sposobów pracy z uczniem w procesie dydaktycznym. Aktywizacja i praktyczne metody nauczania warunkują stwarzanie sytuacji dydaktycznej, która zbliża ucznia do tak autentycznej. Młody człowiek dbając o bezpieczeństwo, szanując życie swoje i otaczających go ludzi, zastosuje swoją wiedzę i wykaże się umiejętnościami pomocy. W przyszłości będzie w sposób świadomy pogłębiał wiedzę i dostosowywał ją do aktualnych wymogów.

Zgodnie z zaleceniami podstawy programowej w procesie dydaktycznym na zajęciach edukacji dla bezpieczeństwa na IV etapie edukacyjnym uczeń, przygotowując się do racjonalnego działania w sytuacji zagrożenia, kształtuje także umiejętności interdyscyplinarne, takie jak:

- czytanie – umiejętność rozumienia, wykorzystywania i refleksyjnego przetwarzania tekstów, w tym tekstów kultury, prowadząca do osiągnięcia własnych celów, rozwoju osobowego oraz aktywnego uczestnictwa w życiu społeczeństwa;
- myślenie matematyczne – umiejętność wykorzystania narzędzi matematyki w życiu codziennym oraz formułowania sądów opartych na rozumowaniu matematycznym;
- myślenie naukowe – umiejętność wykorzystania wiedzy o charakterze naukowym do identyfikowania i rozwiązywania problemów, a także formułowania wniosków opartych na obserwacjach empirycznych dotyczących przyrody i społeczeństwa;

- umiejętność komunikowania się w języku ojczystym i w językach obcych zarówno w mowie, jak i w piśmie;
- umiejętność sprawnego posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi;
- umiejętność wyszukiwania, selekcionowania i krytycznej analizy informacji;
- umiejętność rozpoznawania własnych potrzeb edukacyjnych oraz uczenia się;
- umiejętność pracy zespołowej.

Niniejszy program zawiera kompletny, uporządkowany zestaw uszeregowanych treści edukacyjnych z propozycją układu działów nauczania, metod i technik dydaktycznych nakierowanych na osiągnięcie przez uczniów określonych w podstawie celów dydaktycznych, z opisem form ich sprawdzania i oceny. Uszeregowanie treści następuje w sposób mieszany uwzględniający układ linearny i spiralny, gdzie tematyka wcześniejsza stanowi bazę dla omawianych w późniejszym czasie zagadnień. Uszczegółowienie niektórych zagadnień wynika z konieczności poszerzenia tematyki zawartej w podstawie programowej jako niezbędnej w życiu. Sprzyja to edukacji ucznia zdolnego i zdecydowanie wychodzi naprzeciw jego zainteresowaniom.

Jednocześnie pracując z uczniem mniej zdolnym nauczyciel realizuje jedynie treści ujęte w podstawie programowej kształcenia ogólnego, bez dodatkowego rozszerzania zagadnień tak, aby uczeń mógł w pełni opanować tematykę obowiązkową. Pracując z uczniami w technikum nauczyciel poszerza zakres zagadnień stosując sztywno kryterium przydatności wiedzy i potrzeb, co wiąże się z wybranym kierunkiem kształcenia. Oznacza to, że w przypadku zajęć w technikum gastronomicznym należy na przykład poszerzyć treści z działu "Pierwsza pomoc na miejscu wypadku" o zagadnienia, z którymi uczeń spotka się w swoim przyszłym zawodzie. Zaleca się dokładniej omówić zagadnienia dotyczące urazów termicznych lub, jeżeli będzie taka możliwość, dodatkowo wprowadzić tematykę związaną z zatruciami pokarmowymi.

2. Cele kształcenia i wychowania

2.1. Cele ogólne zawarte w podstawie programowej

Podstawa programowa kształcenia ogólnego w zakresie nauczania edukacji dla bezpieczeństwa wyznacza cele ogólne w zakresie trzech obszarów kształcenia:

I. Znajomość struktury obronności państwa.

Uczeń rozróżnia struktury obronności państwa, rozumie ich rolę oraz zna formy spełniania powinności obronnych przez organy administracji i obywateli.

II. Przygotowanie do sytuacji zagrożeń.

Uczeń zna zasady planowania i organizowania działań oraz postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia życia, zdrowia lub mienia.

III. Opanowanie zasad pierwszej pomocy.

Uczeń umie udzielać pierwszej pomocy poszkodowanym w różnych stanach zagrażających życiu i zdrowiu.

Zgodnie z założeniami podstawy na IV etapie edukacyjnym nauczyciel w ramach przedmiotu edukacja dla bezpieczeństwa realizuje przedstawioną poniżej tematykę. Uczeń po jej opracowaniu wykazuje się określoną wiedzą, umiejętnościami i postawami jako efektami kształcenia przedstawionymi w sposób szczegółowy.

1. System obronności Rzeczypospolitej Polskiej. Powinności obronne władz samorządowych, instytucji i obywateli.

Uczeń:

- 1) wymienia i uzasadnia polityczne oraz militarne warunki gwarancji bezpieczeństwa państwa;
- 2) wymienia obowiązki obywateli w zakresie powinności obronnych.

2. Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej.

Uczeń:

- 1) przedstawia i charakteryzuje organizację Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) wymienia rodzaje wojsk oraz służb w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

3. Ochrona ludności i obrona cywilna.

Uczeń:

- 1) wyjaśnia podstawowe zasady międzynarodowego prawa humanitarnego;
- 2) identyfikuje obiekty opatrzone międzynarodowymi znakami ochrony zabytków;
- 3) wymienia podstawowe środki ochrony ludności;
- 4) wymienia sposoby i środki ochrony zwierząt;
- 5) rozpoznaje rodzaje sygnałów alarmowych i zna obowiązki ludności po usłyszeniu alarmu;
- 6) wskazuje drogi ewakuacji w szkole, omawia zasady ewakuacji ludności i środków materiałowych;
- 7) potrafi ewakuować się z budynku w trybie alarmowym.

4. Zagrożenia czasu pokoju, ich źródła, przeciwdziałanie ich powstawaniu, zasady postępowania w przypadku ich wystąpienia i po ich ustąpieniu.

Uczeń:

- 1) wymienia zagrożenia czasu pokoju i wyjaśnia, na czym polegają;
- 2) wyjaśnia, na czym polega właściwe postępowanie w momentach wystąpienia poszczególnych zagrożeń;
- 3) wymienia i charakteryzuje źródła zagrożeń w najbliższym otoczeniu szkoły oraz domu;
- 4) przedstawia zasady działania w przypadku zagrożeń czasu pokoju (np. awarii, katastrofy komunikacyjnej, budowlanej) podczas przebywania w domu, szkole, miejscu rekreacji i na trasie komunikacyjnej;
- 5) wyjaśnia zasady postępowania związane z wyszukiwaniem i wnoszeniem ofiar oraz osób zagrożonych z rejonów porażenia;
- 6) wskazuje sposoby zapobiegania panice podczas zagrożeń;
- 7) uzasadnia konieczność przestrzegania zasad bezpieczeństwa własnego i innych ludzi podczas różnorodnych zagrożeń;
- 8) omawia zasady postępowania w czasie zagrożenia terrorystycznego.

5. Zagrożenia występujące podczas wojny.

Uczeń:

- 1) charakteryzuje środki rażenia;
- 2) wymienia konwencjonalne rodzaje broni współczesnego pola walki;
- 3) wyjaśnia, na czym polega właściwe postępowanie ludności w rejonach rażenia bronią konwencjonalną;
- 4) wymienia i wyjaśnia zasadę działania indywidualnych środków ochrony przed bronią masowego rażenia;
- 5) wymienia zbiorowe środki ochrony przed bronią konwencjonalną;
- 6) wyjaśnia znaczenie zastępczych budowli ochronnych;
- 7) omawia zasady ewakuacji z terenów zagrożonych.

6. Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach (zachowanie ratownika).

Uczeń:

- 1) omawia podstawowe zasady postępowania ratownika w miejscu wypadku;
- 2) ocenia sytuację w miejscu wypadku;
- 3) zabezpiecza miejsce wypadku i wzywa profesjonalną pomoc;
- 4) omawia zasady zapewnienia bezpieczeństwa ratownikowi, poszkodowanym i świadkom zdarzenia;
- 5) wymienia środki przydatne przy udzielaniu pierwszej pomocy;
- 6) ocenia stan poszkodowanego i demonstrowuje sposób skontrolowania jego funkcji życiowych;
- 7) udziela pierwszej pomocy w przypadkach oparzeń, złamań i zwichnięć, krwotoków, dławienia się ciałem obcym, utraty przytomności, utraty oddechu, zatrzymania krążenia, wstrząsu pourazowego.

2.2. Cele kształcenia i wychowania

Program nauczania zawiera istotne treści wychowawcze. Nauczyciel w ramach procesu dydaktycznego edukacji dla bezpieczeństwa dba w szczególności o:

- kształtowanie postawy obywatelskiej współczesnego Polaka troszczącego się o bezpieczeństwo Rzeczypospolitej Polskiej obecnie i w przyszłości;
- rozbudzanie zainteresowania sytuacją polityczną kraju i świata;
- kształcenie odpowiedzialności za bezpieczeństwo kraju;
- zapoznanie z zagrożeniami współczesnego życia;
- rozbudzanie wyobraźni i przygotowanie do zapobiegania zagrożeniom;
- kształtowanie osobowości współczesnego Polaka patrioty;
- kształtowanie cech osobowościowych zdyscyplinowanego i odpowiedzialnego ratownika pierwszej pomocy niosącego pomoc poszkodowanym i współpracującego w zespole ratowniczym;
- utrwalanie cech przywódcy kierującego zespołem ratowniczym;
- doskonalenie umiejętności komunikacji w tym w sytuacjach zagrożenia;
- kształcenie umiejętności radzenia sobie z sytuacjami trudnymi, w tym zachowaniami panicznymi;
- kształcenie umiejętności organizatora, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pracy w zespole;
- kształcenie umiejętności samodzielnego radzenia sobie w sytuacjach trudnych;
- wdrażanie do planowania i organizowania działań;
- kształtowanie postawy człowieka odpowiedzialnego za życie swoje i innych;
- umacnianie postawy dbałości o życie jako największą wartość człowieka;
- inspirowanie do podejmowania działań dotyczących dbałości o zdrowie, ukazywanie wartości płynących z prowadzenia zdrowego stylu życia;
- przygotowanie do świadomego i odpowiedzialnego dokonywania wyborów;
- kształtowanie humanitarnych zachowań, zachęcanie do udziału w akcjach i do pracy w organizacjach humanitarnych, w tym pozarządowych;
- kształcenie poczucia solidarności w sytuacji zagrożeń;
- rozbudzanie zainteresowania przepisami prawa, w szczególności aktami prawa humanitarnego;
- wdrażanie do przestrzegania prawa;
- inspirowanie do podejmowania działań dotyczących dbałości o środowisko ekologiczne;
- kształtowanie dbałości o mienie osobiste i społeczne w czasie zagrożeń;
- inspirowanie współczesnego człowieka do działań dotyczących dbałości o własny rozwój;
- rozbudzanie ciekawości poznawczej i przygotowanie do stałego doskonalenia, podnoszenia i zmiany swoich kwalifikacji.

3. Treści edukacyjne

W ramowych planach nauczania na IV etapie kształcenia przewidziano na realizację treści edukacyjnych podstawy programowej 30 godzin dydaktycznych. Kalendarz roku szkolnego powoduje, że nauczyciel może dysponować większą liczbą godzin dydaktycznych. Proponowany podział 30 godzin na realizację tematyki przedmiotu, właśnie z tego powodu nie zawiera godzin dodatkowych przewidzianych na utrwalanie i sprawdzanie wiadomości i umiejętności ucznia. Godziny te zostaną zrealizowane w rocznym planie dydaktycznym nauczyciela.

Szczegółowy plan tematyki edukacji dla bezpieczeństwa

Temat	Treści edukacyjne	Przewidywane wiadomości i umiejętności ucznia	Kształcone umiejętności interdyscyplinarne
I. System Obrony Rzeczypospolitej Polskiej (3 godziny)			
I.1. Uwarunkowania i główne założenia Systemu Obronnego Rzeczypospolitej Polskiej	1. Cele strategiczne obronności Rzeczypospolitej Polskiej 2. Polityczne i militarne uwarunkowania polityki bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej 3. Elementy Systemu Obronnego Rzeczypospolitej Polskiej.	Uczeń: przedstawia polityczne i militarne uwarunkowania Systemu Obronnego Rzeczypospolitej Polskiej; charakteryzuje strategiczne cele obronności Rzeczypospolitej Polskiej; charakteryzuje współpracę z NATO; przedstawia rolę Polski w systemie bezpieczeństwa europejskiego; opisuje udział Sił Zbrojnych RP w Siłach Pokojowych ONZ; wymienia i charakteryzuje elementy Systemu Obronnego Rzeczypospolitej Polskiej.	
I.2. Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej	1. Organizacja Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej 2. Wojska Lądowe 3. Siły Powietrzne 4. Marynarka Wojenna 5. Wojska Specjalne 6. Narodowe Siły Rezerwy	Uczeń: przedstawia organizację Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej; wymienia rodzaje wojsk i służb w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej; przedstawia zadania poszczególnych rodzajów wojsk i służb.	
I.3. Powinności obronne władz samorządowych i obywateli	1. Akty prawne o powinnościach obronnych na terenie Rzeczypospolitej Polskiej 2. Powinności obronne obywateli	Uczeń: podaje swoje powinności obronne; wymienia akty prawne mówiące o powszechnym obowiązku obrony obywateli polskich; przedstawia powinności obronne władz	

Temat	Treści edukacyjne	Przewidywane wiadomości i umiejętności ucznia	Kształcone umiejętności interdyscyplinarne
	3. Służba wojskowa 4. Służba zawodowa żołnierzy 5. Służba wojskowa kobiet 6. Powinności obronne władz samorządowych, instytucji i przedsiębiorstw	samorządowych i instytucji; charakteryzuje powinności obronne obywateli Rzeczypospolitej Polskiej.	
II. Zagrożenia czasu wojny – współczesne środki rażenia (3 godziny)			
II.1. Broń konwencjonalna	1. Współczesne środki rażenia 2. Broń konwencjonalna i jej możliwości rażenia 3. Środki ochrony indywidualnej przed bronią konwencjonalną	Uczeń: wymienia współczesne środki rażenia; wymienia sposoby ochrony indywidualnej przed współczesną bronią konwencjonalną; charakteryzuje broń konwencjonalną i jej możliwości rażenia; przedstawia historię niektórych rodzajów broni konwencjonalnej.	
II. 2. Broń masowego rażenia	1. Broń jądrowa i jej rodzaje 2. Czynniki rażenia bronią jądrową i ich oddziaływanie na organizmy żywe 3. Rodzaje bojowych środków trujących i ich działanie na organizmy żywe 4. Toksyczne środki przemysłowe 5. Rodzaje i skutki działania broni biologicznej 6. Bojowe środki zapalające, ich rodzaje i sposoby gaszenia 7. Sposoby ochrony przed bronią masowego rażenia	Uczeń: wymienia rodzaje i opisuje broń masowego rażenia; podaje sposoby ochrony przed bronią masowego rażenia; omawia działanie czynników rażenia broni jądrowej; charakteryzuje działanie broni biologicznej, bojowych środków trujących i bojowych środków zapalających; wymienia i charakteryzuje działanie toksycznych środków przemysłowych; omawia działanie broni masowego rażenia na organizm człowieka i uzasadnia sposoby ochrony przed nią.	Uczeń: wykorzystuje wiedzę naukową do identyfikowania i rozwiązywania problemów.
III. Ochrona ludności i obrona cywilna (8 godzin)			
III.1. Międzynarodowe prawo humanitarne	1. Zasady prawa humanitarne 2. Dokumenty międzynarodowego prawa humanitarne 3. Ochrona osób cywilnych podczas wojny 4. Ochrona ofiar	Uczeń: przedstawia zasady międzynarodowego prawa humanitarne; wymienia akty prawa humanitarne i interpretuje przepisy; przedstawia organizacje humanitarne i ich działalność; opisuje zasady działalności wolontariatu.	Uczeń: przetwarza informacje tekstowe i wnioskuje.

Temat	Treści edukacyjne	Przewidywane wiadomości i umiejętności ucznia	Kształcone umiejętności interdyscyplinarne
	niemiedzynarodowych konfliktów zbrojnych 5. Działalność organizacji humanitarnych 6. Wolontariat		
III.2. Realizacja zadań obrony cywilnej	1. Prawne aspekty realizacji zadań obrony cywilnej w Polsce 2. Zadania obrony cywilnej w czasie pokoju i wojny 3. Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy	Uczeń: przedstawia zadania obrony cywilnej w czasie pokoju i wojny; przedstawia instytucje realizujące zadania obrony cywilnej; charakteryzuje zadania obrony cywilnej w myśl prawa międzynarodowego i polskiego.	Uczeń: współpracuje w zespole; posługuje się technologiami informacyjnymi, wyszukuje i selekcjonuje informacje; przetwarza informacje tekstowe i wnioskuje.
III.3. Ochrona dóbr kultury	1. Przepisy dotyczące ochrony dóbr kultury 2. Ochrona ruchomych i nieruchomych dóbr kultury 3. Oznakowanie dóbr kultury	Uczeń: rozpoznaje międzynarodowe znaki ochrony zabytków; podaje przykłady dóbr ruchomych i nieruchomych oraz sposoby ich ochrony; przedstawia prawne podstawy ochrony dóbr kultury; przedstawia dobra kultury objęte ochroną specjalną; wymienia dobra kultury swojego regionu objęte ochroną ogólną i specjalną.	Uczeń: przetwarza informacje tekstowe i wnioskuje; współpracuje w zespole.
III.4. Alarmowanie i ostrzeganie przed zagrożeniami	1. Środki i sposoby alarmowania i ostrzegania przed zagrożeniami 2. Rodzaje sygnałów alarmowych i zasady zachowania się po ich usłyszeniu 3. Komunikaty ostrzegawcze i zasady zachowania się po ich usłyszeniu 4. Odwołanie alarmu lub uprzedzenia	Uczeń: podaje sposób postępowania po usłyszeniu alarmu podczas przebywania w domu; wymienia sposoby oraz środki stosowane do ostrzegania i alarmowania ludności o zagrożeniach; rozpoznaje sygnały alarmowe; przedstawia zasady zachowania się oraz obowiązki po usłyszeniu alarmów i komunikatów ostrzegawczych w różnych miejscach przebywania.	

Temat	Treści edukacyjne	Przewidywane wiadomości i umiejętności ucznia	Kształcone umiejętności interdyscyplinarne
III.5. Ewakuacja z budynku w trybie alarmowym	1. Zasady ewakuacji 2. Zasady i sposoby ewakuacji w szkole 3. Drogi ewakuacyjne i ich oznakowanie 4. Ewakuacja z terenów zagrożonych	Uczeń: przedstawia sposoby postępowania podczas ewakuacji w szkole; przedstawia oznakowanie dróg ewakuacyjnych; przedstawia zasady ewakuacji z budynku szkoły po usłyszeniu sygnału alarmowego, potrafi podać obowiązki uczniów i pracowników szkoły w takiej sytuacji; opisuje stopnie i sposoby ewakuacji z terenów zagrożonych.	Uczeń: współpracuje w zespole; zapobiega panice; służy pomocą kolegom i nauczycielowi.
III.6. Indywidualne środki ochrony ludności	1. Indywidualne środki ochrony dróg oddechowych 2. Indywidualne środki ochrony skóry	Uczeń: wymienia etatowe środki ochrony dróg oddechowych i skóry; wymienia środki zastępcze dla siebie; charakteryzuje indywidualne środki ochrony dróg oddechowych i skóry; kompletuje dla siebie indywidualne środki ochrony dróg oddechowych i skóry; kompletuje oraz prezentuje zastępcze środki ochrony i uzasadnia ich zastosowanie.	
III.6. Zbiorowe środki ochrony ludności	1. Rodzaje budowli ochronnych 2. Schrony, ukrycia i szczeliny przeciwlotnicze 3. Wykorzystanie budowli komunikacyjnych 4. Zasady zachowania się ludności w zbiorowych środkach ochrony	Uczeń: wymienia budowle ochronne; podaje swój sposób zachowania się w budowlach ochronnych; charakteryzuje poszczególne budowle ochronne; porównuje zbiorowe środki ochrony, ich przeznaczenie i wyposażenie; przedstawia sposób wykorzystania budowli komunikacyjnych.	
III.8. Ochrona zwierząt	1. Zasady i sposoby ochrony zwierząt gospodarskich 2. Ewakuacja zwierząt	Uczeń: podaje sposoby postępowania ze zwierzętami w przypadku zagrożenia; przedstawia procedury ochrony zwierząt w gospodarstwie na wypadek ewakuacji; przedstawia procedury ewakuacji zwierząt.	Uczeń: posługuje się technologiami informacyjnymi, wyszukuje i selekcjonuje informacje;

Temat	Treści edukacyjne	Przewidywane wiadomości i umiejętności ucznia	Kształcone umiejętności interdyscyplinarne
			przetwarza informacje tekstowe i wnioskuje.
IV. Zagrożenia naturalne i spowodowane działalnością człowieka (6 godzin)			
IV.1. Rodzaje zagrożeń	1. Zagrożenia naturalne i spowodowane działalnością człowieka 2. Zagrożenia lokalne 3. Skutki zagrożeń 4. Zasady zachowania się podczas pobytu w górach i nad wodą w czasie nawałnicy i huraganowego wiatru	Uczeń: wymienia zagrożenia i podaje ich skutki; przedstawia niebezpieczeństwa wynikające ze skutków zagrożeń dla najbliższej okolicy; podaje propozycje niwelowania strat spowodowanych zagrożeniami; przygotowuje prezentację multimedialną na temat zagrożeń lokalnych.	Uczeń: współpracuje w zespole; posługuje się technologiami informacyjnymi, wyszukuje i selekcjonuje informacje; przetwarza informacje tekstowe i wnioskuje.
IV.2. Zagrożenia powodziowe	1. Przyczyny i rodzaje powodzi 2. Zasady postępowania na wypadek powodzi 3. Postępowanie w czasie zagrożenia powodziowego i podczas powodzi 4. Zasady i sposoby postępowania po ustąpieniu powodzi	Uczeń: podaje sposoby sygnalizacji potrzeb kolorami; opisuje swoje postępowanie w trakcie powodzi i po jej ustąpieniu; stosuje postępowanie przed wystąpieniem, w trakcie i po ustąpieniu powodzi; sporządza plan działań na wypadek powodzi w gospodarstwie domowym; proponuje sposoby zmniejszenia strat podczas powodzi w okolicy.	Uczeń: wyszukuje i analizuje informacje z różnych źródeł; wykorzystuje wiedzę naukową do identyfikowania i rozwiązywania problemów.
IV.3. Postępowanie w przypadku awarii i katastrof	1. Przyczyny i skutki awarii 2. Postępowanie w przypadku katastrofy cysterny ze środkami chemicznymi 3. Postępowanie w przypadku awarii elektrowni jądrowej 4. Katastrofy drogowe, kolejowe, lotnicze, morskie, w kopalniach	Uczeń: podaje procedury postępowania podczas katastrof w rejonie zamieszkania; opisuje postępowanie podczas katastrofy drogowej; podaje zasady oznakowania środków transportu przewożących substancje toksyczne; uzasadnia procedury postępowania podczas wycieku substancji toksycznych; uzasadnia procedury postępowania	Uczeń: wyszukuje i analizuje informacje z różnych źródeł; wykorzystuje wiedzę naukową do identyfikowania i rozwiązywania problemów.

Temat	Treści edukacyjne	Przewidywane wiadomości i umiejętności ucznia	Kształcone umiejętności interdyscyplinarne
		podczas zagrożeń promieniotwórczych; analizuje zagrożenia najbliższej okolicy i proponuje rozwiązania zmierzające do zmniejszenia strat w przypadku ich wystąpienia.	
IV.4. Katastrofy budowlane i pożary	1. Przyczyny katastrof budowlanych 2. Procedury postępowania w czasie katastrofy budowlanej 3. Wyszukiwanie i ratowanie ludzi z pożaru 4. Sposoby ratowania zwierząt 5. Zasady gaszenia pożaru 6. Zagrożenia pożarami i katastrofą budowlaną w regionie 7. Skutki błędów w procedurach postępowania w czasie katastrofy budowlanej i pożaru	Uczeń: podaje zasady swojego postępowania podczas katastrofy budowlanej i pożaru; omawia sposoby ratowania ludzi i zwierząt z pożaru; przedstawia postępowanie w przypadku zawalenia na budowie i podczas pożaru; charakteryzuje sposoby gaszenia pożaru; proponuje sposoby zmniejszenia strat w przypadku wystąpienia zagrożeń w regionie.	Uczeń: współpracuje w zespole; posługuje się technologiami informacyjnymi, wyszukuje i selekcjonuje informacje.
IV.5. Zamach terrorystyczny	1. Cechy, sposoby, cele i akty współczesnego terroryzmu 2. Postępowanie w przypadku ataku terrorystycznego, chemicznego i bioterrorystycznego 3. Postępowanie w sytuacji podłożenia ładunku wybuchowego 4. Postępowanie w sytuacji porwania 5. Zagrożenia wynikające z nieumiejętnego postępowania	Uczeń: podaje przykłady znanych ataków terrorystycznych; przedstawia sposoby ataków terrorystycznych; stosuje zasady zachowania podczas porwania i ataku terrorystycznego; charakteryzuje współczesny terroryzm; omawia możliwe oznaki wystąpienia ataku; stosuje procedury postępowania, gdy jest świadkiem wybuchu bomby; stosuje procedury postępowania podczas ataku chemicznego; stosuje procedury postępowania z podejrzanym bagażem zostawionym na lotnisku; stosuje procedury postępowania w przypadku otrzymania przesyłki niewiadomego pochodzenia.	Uczeń: wykorzystuje i przetwarza teksty.

Temat	Treści edukacyjne	Przewidywane wiadomości i umiejętności ucznia	Kształcone umiejętności interdyscyplinarne
IV.6. Panika i jej skutki	1. Panika i czynniki ją powodujące 2. Czynniki sprzyjające panice 3. Zasady i sposoby zapobiegania panice indywidualnej i grupowej 4. Zagrożenia wynikające z błędnego postępowania	Uczeń: wymienia sposoby zapobiegania panice; charakteryzuje czynniki powodujące zachowania paniczne; proponuje sposoby przeciwdziałania występowaniu czynników sprzyjających panice.	Uczeń: współpracuje w zespole; wykorzystuje wiedzę naukową do identyfikowania i rozwiązywania problemów.
Pierwsza pomoc na miejscu wypadku. 10 godz.			
V.1. Zasady postępowania na miejscu wypadku V.2. Apteczka pierwszej pomocy	1. Cele i zasady pierwszej pomocy 2. Schemat postępowania na miejscu wypadku 3. Ocena sytuacji i bezpieczeństwa 4. Wzywanie pomocy 5. Badanie obrażeń poszkodowanego 6. Materiały i środki stosowane do udzielania pierwszej pomocy	Uczeń: podaje schemat postępowania ratowniczego na miejscu zdarzenia z uwzględnieniem zasad pierwszej pomocy; wymienia materiały i środki służące do udzielania pierwszej pomocy oraz podaje warunki ich stosowania; stosuje schemat postępowania ratowniczego na miejscu wypadku w sytuacjach problemowych; podaje rolę ratownika w zespole ratowniczym.	Uczeń: współdziała w zespole.
V.3. Pierwsza pomoc przy utracie przytomności	1. Przyczyny utraty przytomności 2. Schemat postępowania ratowniczego przy utracie przytomności 3. Pozycja boczna ustalona 4. Pierwsza pomoc przy omdleniu 5. Pierwsza pomoc w przypadku ataku padaczki 6. Zagrożenia wynikające z nieumiejętnego udzielenia pomocy 7. Schorzenia sprzyjające i zapobieganie	Uczeń: wymienia i charakteryzuje przyczyny utraty przytomności; stosuje schemat pomocy poszkodowanemu nieprzytomnemu; udziela pomocy przy omdleniu; udziela pomocy poszkodowanemu w przypadku ataku epileptycznego; omawia niebezpieczeństwa wynikające z nieprawidłowego udzielenia pomocy w przypadku nieprzytomnego poszkodowanego.	Uczeń: wykorzystuje wiedzę naukową do identyfikowania i rozwiązywania problemów; współpracuje w zespole ratowniczym.
V.4. Pierwsza pomoc w	1. Podstawowe zabiegi resuscytacyjne	Uczeń: podaje algorytm pomocy dorosłym przy	Uczeń: wykorzystuje

Temat	Treści edukacyjne	Przewidywane wiadomości i umiejętności ucznia	Kształcone umiejętności interdyscyplinarne
przypadku nagłego zatrzymania krążenia	2. Schemat postępowania ratowniczego przy resuscytacji 3. Resuscytacja z defibrylacją 4. Zagrożenia wynikające z błędnego udzielenia pomocy 5. Schorzenia sprzyjające i zapobieganie	resuscytacji; wymienia warunki wyboru metody sztucznego oddychania; sprawdza oddychanie i krążenie u osoby dorosłej; stosuje schemat postępowania z poszkodowanym, u którego stwierdza zatrzymanie oddechu i krążenia; stosuje schemat postępowania z użyciem defibrylatora w sytuacji, gdy u poszkodowanego stwierdza się zatrzymanie oddechu i krążenia; stosuje schemat postępowania z poszkodowanym dzieckiem lub niemowlęciem w sytuacji, gdy stwierdza się u niego zatrzymanie oddechu lub krążenia; przedstawia choroby układu krwionośnego i podaje propozycje zapobiegania ich wystąpieniu.	wiedzę naukową do identyfikowania i rozwiązywania problemów; współpracuje w zespole ratowniczym.
V.5. Pierwsza pomoc w przypadku ciała obcego w drogach oddechowych	1. Schemat postępowania z poszkodowanym w przypadku łagodnej i ciężkiej niedrożności dróg oddechowych 2. Przyczyny i rodzaje niedrożności dróg oddechowych u niemowląt 3. Zagrożenia wynikające z nieumiejętnego udzielenia pomocy	Uczeń: podaje przyczyny i objawy niedrożności dróg oddechowych; stosuje schemat pomocy poszkodowanemu w przypadku łagodnej niedrożności dróg oddechowych; stosuje schemat pomocy poszkodowanemu w przypadku ciężkiej niedrożności dróg oddechowych; przedstawia schemat postępowania ratowniczego w przypadku niedrożności dróg oddechowych u dzieci i niemowląt.	
V.6. Pierwsza pomoc przy krwotokach	1. Rodzaje krwotoków i ich objawy 2. Sposoby tamowania krwotoków 3. Schemat postępowania ratowniczego przy krwotokach i krwawieniach 4. Sposoby postępowania przeciwwstrząsowego u	Uczeń: rozróżnia rodzaje krwotoków; wymienia sposoby tamowania krwotoków zewnętrznych; udziela pierwszej pomocy poszkodowanemu z krwawieniem z nosa; tamuje krwotoki kończyn; udziela pierwszej pomocy	Uczeń: współpracuje w zespole ratowniczym.

Temat	Treści edukacyjne	Przewidywane wiadomości i umiejętności ucznia	Kształcone umiejętności interdyscyplinarne
	poszkodowanych z krwotokiem 5. Zagrożenia wynikające z błędnego udzielenia pomocy	poszkodowanemu z krwotokiem i krwawieniem; stosuje postępowanie przeciwwstrząsowe u poszkodowanego przytomnego i nieprzytomnego z krwotokiem; przedstawia zasady stosowania opaski uciskowej.	
V.7. Pierwsza pomoc przy złamaniach, skręceniach i zwichnięciach	1. Rodzaje urazów kostnych 2. Objawy złamań, zwichnięć i skręceń 3. Schemat postępowania ratowniczego przy skręceniu, zwichnięciu i złamaniu 4. Zasady i sposoby postępowania przeciwbólowego, przeciwobrzękowego i przeciwwstrząsowego u poszkodowanych z urazami kostnymi 5. Zagrożenia wynikające z błędnego udzielania pomocy 6. Schorzenia sprzyjające i zapobieganie	Uczeń: rozdzieli urazy kostne; udziela pomocy przy uszkodzeniach kości i stawów; udziela pierwszej pomocy poszkodowanemu ze złamaniem otwartym; stosuje postępowanie przeciwbólowe, przeciwobrzękowe i przeciwwstrząsowe u poszkodowanego z urazem kostnym; wymienia choroby układu kostnego i przedstawia sposoby przeciwdziałania im.	Uczeń: współpracuje w zespole ratowniczym.
V.8. Pierwsza pomoc przy oparzeniach	1. Przyczyny i rodzaje oparzeń 2. Schemat postępowania ratowniczego w przypadku oparzeń termicznych 3. Postępowanie ratownicze przy oparzeniach chemicznych 4. Oparzenia elektryczne 5. Postępowania w przypadku oparzeń słonecznych 6. Zagrożenia wynikające z błędnego udzielenia pomocy	Uczeń: charakteryzuje przyczyny oparzeń; udziela pomocy przy oparzeniach termicznych; rozdzieli stopnie oparzeń termicznych; podaje schemat postępowania ratowniczego w przypadku oparzeń chemicznych i elektrycznych; przedstawia schemat postępowania z poszkodowanym z oparzeniami słonecznymi; podaje sposoby zapobiegania oparzeniom słonecznym; omawia postępowanie z poszkodowanym, na którym pali się odzież.	

W szczególnym przypadku nauczyciel może scalić tematykę z działu V "Pierwsza pomoc na miejscu wypadku" realizując na 1 godzinie lekcyjnej tematy "Zasady postępowania na miejscu wypadku" oraz "Apteczka pierwszej pomocy." Temat z działu IV "Panika i jej skutki" można realizować wdrażając go sukcesywnie na każdej lekcji dotyczącej działu IV i V. Postępowanie takie pozwoli zaoszczędzić cenny czas na utrwalenie wiadomości i umiejętności ucznia.

W wyżej wymienionej propozycji rozkładu materiału należy również uwzględnić poniższą tematykę:

Temat	Zagadnienia do realizacji	Przewidywane wiadomości i umiejętności ucznia	Kształcone umiejętności interdyscyplinarne
Organizacja pracy na lekcjach edukacji dla bezpieczeństwa	1. Cele i tematyka nauczania przedmiotu 2. Zapoznanie z wymaganiami edukacyjnymi z przedmiotu 3. Zasady zachowania się na uroczystościach szkolnych i państwowych 4. Literatura	Uczeń: podaje zasady oceny pracy ucznia zawarte w Przedmiotowym Systemie Oceniania; podaje wymagania edukacyjne z przedmiotu; wymienia pozycje zawierające poszerzenia tematyki przedmiotu; przyjmuje odpowiednią postawę na uroczystościach szkolnych i państwowych.	
Powtórzenie wiadomości	1. Utrwalenie wiadomości z zakresu nauczania	Uczeń: uczestniczy w procesie utrwalania wiedzy; analizuje swoje wiadomości i umiejętności oraz określa obszary konieczne do uzupełnienia; porównuje poziom opanowania treści edukacyjnych do wymagań; doskonali swoje umiejętności jako ratownik pierwszej pomocy.	Uczeń: dokonuje samooceny swojej wiedzy i umiejętności.
Test z zakresu realizacji tematyki w semestrze	1. Sprawdzian wiedzy i umiejętności	Uczeń: dokonuje ewaluacji opanowanych treści.	Uczeń: prezentuje umiejętność rozumienia, wykorzystywania i refleksyjnego przetwarzania tekstów.

Wprowadzenie zajęć "Organizacja pracy na lekcjach edukacji dla bezpieczeństwa" ustala zasady pracy z uczniem w cyklu kształcenia i daje możliwość przygotowania do wymagania od niego odpowiedniej postawy w trakcie uroczystości państwowych i szkolnych, a także zawodów sportowych. Jednocześnie stanowi początek wprowadzanych na różnych przedmiotach, a także szkolnych uroczystościach, treści patriotycznych.

Program nauczania uwzględnia rozszerzenia tematyki o treści dodatkowe, które należy wybierać i realizować zgodnie z zainteresowaniami uczniów i profilem kształcenia.

Do realizacji treści z zakresu pierwszej pomocy wprowadzono informacje dotyczące przyczyn schorzeń sprzyjających występowaniu urazów, z podaniem sposobów przeciwdziałania im. Szczególnie istotne jest to w przypadku pracy z uczniem zdolnym, planującym dalsze studia na kierunkach medycznych. Uwzględniono dokładniejsze opracowanie tematyki resuscytacji dziecka i niemowlęcia, pomocy przy niedrożności dróg oddechowych dla uczniów klas liceum ogólnokształcącego ukierunkowanych na rozszerzenia przedmiotów przyrodniczych. Tematyka pierwszej pomocy może być kontynuowana na zajęciach dodatkowych, np. w ramach szkolnego koła pierwszej pomocy.

Dla uczniów, których kształcenie zostało ukierunkowane na nauczanie przedmiotów humanistycznych stworzono możliwość opanowania dodatkowych treści z zakresu prawa humanitarnego oraz pomocy, jaką niosą organizacje humanitarne i działalność w wolontariacie.

Ukierunkowanie na rozbudzanie zainteresowania ekologią dopełnia zakres działu IV, w tym temat "Rodzaje zagrożeń" i omawiane dokładnie negatywne następstwa działalności człowieka. Dla uczniów poszerzających swoje wiadomości z ekologii stworzono możliwość prezentacji wiedzy w ramach pracy indywidualnej poprzez wykonywanie zadań dla chętnych lub w ramach szkolnego koła ekologicznego.

Do realizacji przedmiotu edukacja dla bezpieczeństwa w klasach technikum należy uwzględnić rozszerzenie treści zgodnie z kierunkiem kształcenia ucznia o zakres tematyczny szczególnie przydatny w przyszłej pracy, a związany z zagrożeniami zawodowymi.

4. Sposoby osiągnięcia celów kształcenia i wychowania

Zmiany w otaczającej rzeczywistości niosą za sobą konieczność stałego kształcenia się i dostosowywania kwalifikacji. Uczeń współczesnej szkoły to w przyszłości pracownik dysponujący wieloma umiejętnościami i kwalifikacjami, które będzie zdobywał w procesie samodoskonalenia. W programie nauczania przywiązuje się dużą wagę do aktywnego kształcenia i praktycznego doskonalenia umiejętności poprzez dobór proponowanych metod nauczania do poszczególnych jednostek tematycznych. Na miejscu zdarzenia młody człowiek samodzielnie lub w zespole będzie potrafił udzielić właściwej pomocy poszkodowanemu podczas zagrożenia. W programie nauczania zwrócono szczególną uwagę na stwarzanie sytuacji dydaktycznej zbliżonej do naturalnego środowiska występowania zagrożenia, stąd nacisk na stosowanie w procesie lekcyjnym choćby elementów metody praktycznej w sytuacji problemowej, (jeżeli nie jest to możliwe bezpośrednio).

Znajomość procedur postępowania podczas zagrożenia pożarem, powodzią czy katastrofą wymusza teoretyczne i praktyczne opanowanie treści.

Duża różnorodność tematyki edukacji dla bezpieczeństwa wymaga od nauczyciela bardzo dobrej znajomości z zakresu podstawy przedmiotowej w celu korelacji niektórych treści z innymi przedmiotami, bogatego warsztatu stosowanych metod pracy i dobrej znajomości psychiki młodego człowieka. Sama specyfika przedmiotu wymusza stałe doskonalenie i aktualizację wiedzy, ze względu na ścisły związek z przepisami prawa, wytycznymi Polskiej Rady Resuscytacji i stale zmieniającą się rzeczywistość. Dobre przygotowanie, umiejętność komunikatywnego przekazu treści, baza materiałowa i ciągłe doskonalenie warsztatu pracy gwarantują nauczycielowi sukces w osiągnięciu celów edukacyjnych.

W nauczaniu należy uwzględnić indywidualizację pracy z uczniem zdolnym. Wykorzystując zainteresowania i rozwijające się pasje można uatrakcyjnić lekcje poprzez dodatkowe prezentacje pracy i zaangażowanie do przygotowania ciekawych treści. W klasie szkolnej taka promocja pracy uczniów poszerzających swoją wiedzę szybko znajduje naśladowców i mobilizuje innych do większego wysiłku w proces własnej edukacji.

W dobie społeczeństwa informacyjnego, w pracy z uczniem zdolnym, szczególnie zainteresowanym technikami informacyjnymi i formami kształcenia na odległość, nauczyciel może korzystać z możliwości platform edukacyjnych, przygotowywać kursy tematyczne dostosowane do poszczególnych lekcji w klasie i stosować e-learning. Ta forma znajduje szerokie zastosowanie jako dodatkowy, ciekawy sposób pracy z uczniem zdolnym, w sytuacji nauczania indywidualnego, ale także jako wzmocnienie zajęć ucznia z deficytami. Prosta w stosowaniu wydaje się tutaj platforma Moodle.

Metoda WebQuest to dodatkowa forma pracy z uczniem pasjonującym się technologią komputerową. Wytwory powstałe w wyniku tego sposobu prowadzenia zajęć pomogą słabszym uczniom w pozyskaniu uporządkowanej tematycznie informacji przedstawionej na przykład na stronie internetowej szkoły, a umieszczone tam prezentacje będą bodźcem do kontynuacji zainteresowań tymi zagadnieniami.

Pracując z uczniem mało zdolnym nauczyciel dostosowuje metody pracy do jego możliwości fizycznych i intelektualnych. W formach pracy uwzględnia się dysfunkcje uniemożliwiające realizację całości programu nauczania. W takiej sytuacji należy uwzględnić treści, które powinny być niezbędne

i uniwersalne, a także najważniejsze umiejętności postępowania podczas potencjalnych zagrożeń w okolicach zamieszkania. Nauczyciel powinien zgromadzić dostępne o uczniu informacje i bacznie obserwować, czy rodzaj dysfunkcji nie ma charakteru pogłębiającego się oraz czy nauczane treści i umiejętności nie skutkują traumami. W przypadku uczniów z terenów popowodziowych, podczas realizacji tej tematyki od nauczyciela wymaga się szczególnego taktu i znajomości psychologii.

Wiele informacji odnośnie występujących zagrożeń najłatwiej pozyskać wykorzystując codzienne doniesienia dostępne w internecie. Ten sposób aktualizacji wiedzy można zastosować do realizacji tematyki dotyczącej zagrożeń, awarii, katastrof i zamachów terrorystycznych. Uczniowie korzystając z informacji w sieci kształcą umiejętność pozyskiwania, selekcjonowania i segregowania wiadomości, jednocześnie przygotowują się do stałego samokształcenia i zdobywania najnowszych informacji. W ten sposób wyselekcjonowane treści pomogą w tworzeniu bazy tematycznej do niektórych jednostek lekcyjnych, na przykład w postaci portfolio.

Zaleca się pracę metodą projektu edukacyjnego. Wytworem takiego działania może być wystawa lub prezentacja multimedialna przedstawiona na forum klasy i dotycząca tematów:

- Realizacja zadań obrony cywilnej;
- Rodzaje zagrożeń;
- Katastrofy budowlane i pożary.

Metodę wykładu uatrakcyjnią się stosując różne środki wizualizujące temat, na przykład film oddziałujący na emocje odbiorcy, prezentację multimedialną, pokaz, elementy dyskusji mobilizującej do aktywności lub zadawanie pytań, na które odpowiedzą jest dalszy ciąg zajęć. Dobrym pomysłem wydaje się realizacja tematu dotyczącego zagrożeń czasu wojny - "Broń masowego rażenia".

W klasach o rozszerzeniach humanistycznych temat " Międzynarodowe prawo humanitarne" zaleca się wprowadzać jako projekt edukacyjny. Poszczególne zespoły będą pracować nad różnymi zagadnieniami, np. geneza prawa humanitarne, konwencje genewskie, organizacje humanitarne i ich działalność w Polsce i na świecie. Wśród efektów prac uczniów znajdują się prezentacje multimedialne, wystawy, portfolio, plakaty, wywiady oraz spotkania z przedstawicielami organizacji humanitarnych i działających fundacji, spotkania z wolontariuszami, nakręcone filmy. Podsumowanie szeroko zakrojonych działań uczniów może odbywać się na forum klasy i szkoły, a nauczyciel edukacji dla bezpieczeństwa przedstawi współzależność tematyki lekcji ze szkolnym planem wychowawczym.

Zagadnienia teoretyczne wprowadza się stosując w klasie metodę puzzli tak, aby każda z grup opracowywała i prezentowała inne zagadnienie dopełniające całość tematyczną. Przygotowując podział treści do realizacji jednostki tematycznej należy dokonać segmentacji i oceny materiału do opracowania, a klasę podzielić na grupy losowo tak, aby uczniowie za każdym razem pracowali w innym zespole. Realizując temat "Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej" lub "Powinności obronne władz samorządowych i obywateli " tą metodą, można w ramach zadania domowego przygotować uczniów do pracy w zespole eksperckim. Co najmniej tydzień przed lekcją, a następnie w czasie zajęć nauczyciel:

- dzieli zespół klasowy na grupy eksperckie (każda grupa opracowuje inne zagadnienie);
- przydziela zagadnienia do opracowania;
- ustala termin wykonania zadań;
- organizuje literaturę dodatkową i akty prawne;

- poleca ustalenie zasad pracy każdej grupy i dokonanie ewaluacji tych zasad po zakończeniu zadania;
- poleca sposoby pozyskiwania i selekcjonowania materiału;
- ustala zasady pracy na lekcji.

Na zajęciach lekcyjnych uczniowie dzielą się na grupy tak, aby w każdej znalazła się jedna osoba z każdego zespołu eksperckiego. W ustalonym wcześniej przez nauczyciela czasie uczą się wzajemnie treści, które przygotowali na lekcję. Korzystają przy tym z pomocy szkolnych lub zgromadzonych.

Wprowadzenie do tematyki pierwszej pomocy można zrealizować stosując technikę pokera kryterialnego jako sposobu ukazania dylematu ratownika na miejscu zdarzenia i próby odpowiedzi na pytania, np. od jakich czynności rozpocząć działania na miejscu wypadku?, komu najpierw udzielić pomocy?, kiedy i w jakim momencie wzywać fachowe służby? Taka forma pracy uczy wnioskowania, wyrażania swojego zdania na forum, argumentacji, pertraktowania i przekonywania do swoich racji.

Na zajęciach z pierwszej pomocy zaleca się pracę metodami praktycznymi z uwzględnieniem instruktazu, pokazu, ćwiczeń, dramy inscenizującej objawy urazu, metody sytuacyjnej. Takie formy pracy z uczniem pokazują wzorcowe udzielanie pomocy w danym przypadku oraz stwarzają okazję do samodzielnego lub zespołowego działania w sytuacji problemowej z koniecznością rozwiązywania zadania na miejscu zdarzenia.

Analiza przypadku będzie skuteczną metodą do wprowadzania tematu "Pierwsza pomoc przy oparzeniach". Nauczyciel może podzielić klasę na zespoły, z których każdy będzie opracowywał zarówno pomoc poszkodowanym z różnymi oparzeniami, jak i uczył sposobu zapobiegania takim sytuacjom. Taka forma pracy pomoże w atrakcyjny sposób rozszerzyć nauczane treści i przedstawić, jak udzielać pomocy oparzonemu z różnymi urazami. Nauczy też, jak zapobiegać poszczególnym oparzeniom.

W przypadku tematu "Panika i jej skutki" można zastosować metodę analizy przypadku i wzmocnić ją elementami dramy, tak aby prezentując treści teoretyczne dać upust uczniowskiej fantazji w przewidywaniu panicznych zachowań tłumu. Pozwoli to uczniom lepiej poznać zagadnienie paniki i przewidzieć ich własne zachowania w podobnych zdarzeniach, co może być tematem do dalszej pracy w tym kierunku.

Tematykę uporządkowaną strukturalnie, ukazującą wzajemne związki i zależności, wprowadza się stosując technikę mapy pojęciowej. Dodatkowo ta forma pracy grupowej jest szczególnie łatwa dla uczniów z preferencjami wzrokowymi, a przeniesiona do zeszytu stanowi interesujący sposób prostej do zapamiętania notatki graficznej.

Uczniowie z preferencjami humanistycznymi chętnie biorą udział w debacie analizując argumentację za i przeciw. W takiej grupie powodzeniem będą się cieszyły różne formy dyskusji - okrągłego stołu, wielokrotna, związana z wykładem, metaplan, panel, burza mózgów i dywanik pomysłów.

W celu stosowania wiedzy w praktyce, doskonalenia umiejętności i utrwalania nawyków na lekcjach edukacji dla bezpieczeństwa nauczyciel stosuje powtarzanie wprowadzanych wcześniej treści przez systematyczne nawiązywanie do opanowanych schematów, podkreślenie podobieństw i różnic w sytuacjach urazowych za każdym razem, kiedy nadarza się ku temu okazja.

W pracy z uczniem dyslektycznym lub dysortograficznym nauczyciel uwzględnia rodzaj i stopień trudności w nauce. Jeżeli występujące trudności w czytaniu uniemożliwiają lub znacznie wydłużają pracę samodzielną ucznia, należy zwracać uwagę na praktyczne przekazanie wiedzy poprzez wykonywane demonstracje lub pokazy z jednoczesnym oddziaływaniem na wyobraźnię i

emocje młodego człowieka. Ryzyko występowania nieczytelnego pisma podczas pisemnego sprawdzania wiedzy za pomocą otwartych zadań eliminuje się testami z zadaniami zamkniętymi lub gotowymi do uzupełnienia schematami. Subiektywne trudności ucznia dyslektycznego w uczeniu się edukacji dla bezpieczeństwa należy niwelować budując lub wzmacniając jego pozytywną samoocenę i wiarę we własne możliwości, tym bardziej że nauczanie tego przedmiotu wiąże się w dużym stopniu z praktycznym zastosowaniem wiedzy, a nie teorią. W ramach dodatkowych zajęć można pracować wolniej, tak aby uczeń mniej zwinny powoli mógł, np. układać poszkodowanego w pozycji bocznej ustalonej lub kilkakrotnie przećwiczył schemat postępowania w różnych sytuacjach urazowych.

Kłopoty występujące u uczniów z problemami z koncentracją i percepcją niweluje się poprzez wpływ na ucznia różnymi metodami uwzględniającymi szeroką gamę bodźców oddziaływania. Uczeń z ADHD wymaga wyciszenia, stałej motywacji nauczyciela do kontroli własnych emocji, a poprzez stosowanie większej ilości zadań do skupienia i koncentracji uwagi. Uczniów ze stanami lękowymi i zmniejszoną odpornością na stres motywuje się pozytywnie do pracy niwelując ich niską samoocenę, poczucie bezradności, trudności w odczuwaniu satysfakcji, niepokój i trudności w skupieniu. Występujące u uczniów z dyskalkulią trudności w dedukcji, analizowaniu, rozumowaniu i wyciąganiu wniosków zmniejszamy na lekcji edukacji dla bezpieczeństwa stosując, ćwicząc i utrwalając gotowe schematy postępowania w poszczególnych przypadkach urazowych.

W przypadku uczniów, u których występuje zespół Aspergera nauczyciel stosuje kreatywne strategie nauczania wspierając sukcesy i udzielając pomocy w funkcjonowaniu i pracy w zespole zadaniowym, aby zapewnić stabilizację i bezpieczeństwo funkcjonowania w klasie szkolnej. Należy zadawać konkretne i jednoznaczne pytania, porządkować przestrzeń oraz kierować pracą dziecka, jednocześnie pamiętając o jego trudnościach emocjonalnych i skłonnościach egocentrycznych.

Efektywniejszą trwałość wiedzy i efektywniejsze utrwalanie umiejętności zapewni dobrze wyposażona sala lekcyjna. Interdyscyplinarny charakter przedmiotu pozwala na wykorzystanie plansz chemicznych i map geograficznych. Wśród stosowanych przez nauczyciela środków dydaktycznych powinny znaleźć się:

- fantom osoby dorosłej;
- fantom dziecka;
- zestawy do imitacji urazów ciała;
- maseczki do sztucznego oddychania;
- folia termiczna;
- rękawiczki;
- koce;
- bandaże bawełniane różnej szerokości;
- opaski elastyczne różnej szerokości;
- opaska uciskowa;
- szyny;
- łubki;
- apteczka pierwszej pomocy z wyposażeniem;
- torba medyczno-sanitarna z wyposażeniem;
- apteczka samochodowa z wyposażeniem
- chusty trójkątne;
- trójkąt ostrzegawczy;

- maski przeciwgazowe;
- odzież ochronna;
- zastępcze środki ochrony dróg oddechowych i skóry;
- zestaw foliogramów;
- filmy
- prezentacje multimedialne;
- plan budynku szkolnego;
- sprzęt gaśniczy;
- nagrania alarmów;
- plansze dydaktyczne;
- mapy.

Wybraną tematykę lekcyjną można uatrakcyjnić przy współpracy z jednostkami Państwowej Straży Pożarnej, policją, strażą miejską, wojskiem, przedstawicielami Polskiego Czerwonego Krzyża oraz Wydziałów Zarządzania Kryzysowego na danym terenie, instytucją charytatywną Caritas Polska, Polską Akcją Humanitarną. Jeżeli jest taka możliwość, należy zrealizować zagadnienia zbiorowych środków ochrony ludności udając się do najbliższej budowli ochronnej. Niektóre zagadnienia można wprowadzać podczas wycieczki do muzeum (np. Muzeum Wojska Polskiego), w czasie zwiedzania wystaw. Na zajęcia z pierwszej pomocy można zaprosić ratownika medycznego lub lekarza anestezjologa. W przypadku braku podziału uczniów na grupy, wskazane jest korzystanie z pomocy studentów uniwersytetów medycznych na kierunkach ratownictwa medycznego w prowadzeniu zajęć. Niejednokrotnie nauczyciel może skorzystać z usług zajęć oferowanych przez szkoły ratownictwa.

Jednostajność metod nauczania czyni lekcje mało ciekawymi. Umiejętne, przemienne stosowanie metod i form pracy, ich bogaty repertuar i wszechstronne oddziaływanie na zmysły ucznia powoduje najlepszą efektywność nauczania. Działanie praktyczne sprzyja lepszej trwałości wiedzy i umiejętności przyswajanych treści. Lekcje różnorodne, z różnymi aktywnościami dla ucznia są bardziej atrakcyjne, a materiał tak prezentowany łatwiejszy do opanowania.

5. Opis założonych osiągnięć ucznia

Po zakończeniu nauki w ramach przedmiotu edukacja dla bezpieczeństwa na IV etapie kształcenia uczeń będzie mógł wykazać się wiedzą, umiejętnościami oraz odpowiednimi postawami zdobytymi na lekcjach.

W zakresie wiedzy:

- cele strategiczne obrony Rzeczypospolitej Polskiej;
- polityczne i militarne warunki bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej;
- struktury obronne Rzeczypospolitej Polskiej i ich zadania;
- organizacja Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;
- powinności obronne władz samorządowych, instytucji i obywateli;
- prawo humanitarne;
- pozarządowe organizacje humanitarne;
- zasady wolontariatu;
- ochrona ogólna i specjalna dóbr kultury;
- obowiązki obywateli po usłyszeniu alarmu w miejscu przebywania;
- zasady i sposoby ochrony zwierząt na wypadek zagrożenia;
- zasady i sposoby ewakuacji z terenów zagrożonych;
- środki ochrony indywidualnej i zespołowej;
- współczesne środki rażenia;
- oddziaływanie broni masowego rażenia na ludzi, zwierzęta i środowisko;
- współczesne zagrożenia czasu pokoju;
- zasady wyszukiwania i wnoszenia ofiar z rejonów porażenia;
- zasady postępowania na miejscu wypadku;
- materiały i środki do udzielania pierwszej pomocy.

W zakresie umiejętności:

- oznakowanie dóbr kultury;
- rozróżnianie alarmów;
- stosowanie procedur postępowania po usłyszeniu alarmu i komunikatu o zagrożeniach;
- ewakuacja z budynku w czasie alarmu;
- ewakuacja z budynku szkolnego podczas alarmu;
- sposoby ochrony indywidualnej i zbiorowej przed współczesnymi środkami rażenia;
- postępowanie w przypadku katastrofy komunikacyjnej, budowlanej, awarii w domu, na szlaku komunikacyjnym, w szkole, na miejscu rekreacji;
- postępowanie w czasie powodzi;
- rozpoznawanie i zapobieganie panice;
- zachowanie podczas ataku terrorystycznego;

- zachowanie po otrzymaniu przesyłki niewiadomego pochodzenia;
- zachowanie podczas ataku gazowego;
- zachowanie podczas wybuchu ładunku;
- zachowanie po zauważeniu bagażu pozostawionego bez opieki w miejscu publicznym;
- przestrzeganie zasad bezpieczeństwa podczas zagrożeń;
- schemat postępowania ratowniczego na miejscu zdarzenia;
- wzywanie pomocy;
- bezpieczeństwo ratownika i poszkodowanego na miejscu zdarzenia;
- stosowanie środków do udzielania pierwszej pomocy;
- ocena stanu poszkodowanego;
- kontrola funkcji życiowych poszkodowanego;
- pierwsza pomoc w przypadku oparzeń;
- pierwsza pomoc w przypadku urazów kostnych;
- pierwsza pomoc w przypadku krwotoków;
- pierwsza pomoc w przypadku utraty przytomności;
- pierwsza pomoc w przypadku zadławienia się ciałem obcym;
- resuscytacja i defibrylacja dorosłego poszkodowanego;
- resuscytacja dziecka i niemowlęcia;
- pierwsza pomoc w przypadku wstrząsu pourazowego.

W zakresie postaw:

- odpowiedzialność i planowanie działań na miejscu zdarzenia;
- przeciwdziałanie występowaniu zachorowań i urazów;
- ekologiczny styl życia;
- działalność na rzecz ochrony środowiska;
- odpowiedzialność za życie i zdrowie swoje oraz innych;
- aktywność w procesie nauczania;
- doskonalenie umiejętności ratowniczych;
- gotowość do niesienia pomocy potrzebującym;
- współpraca, przywództwo i komunikacja w zespole.

6. Propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania osiągnięć ucznia

Sprawdzanie osiągnięć ucznia jest ważnym elementem procesu edukacji. Systematyczna i obiektywna ocena postępów służy wszechstronnemu rozwojowi ucznia i motywacji do pracy.

Bieżące ocenianie aktywności:

- pomaga w obiektywizacji osiągnięć;
- uświadamia stopień opanowania wiadomości i umiejętności;
- daje informację zwrotną uczniowi odnośnie niedociągnięć w opanowaniu materiału;
- informuje nauczyciela o efektach działań dydaktyczno-wychowawczych, efektywności metod nauczania, pomaga w planowaniu procesu dydaktycznego;
- wdraża do systematycznej pracy;
- daje informację zwrotną uczniowi, rodzicowi i nauczycielowi o postępach w nauce;
- wspiera rozwój emocjonalny ucznia;
- wspiera karierę ucznia i prognozuje jego rozwój.

Ocena będzie spełniać swoją rolę, jeżeli będzie obiektywna, niezawodna, prognostyczna, jawna, będzie dotyczyć sprawdzanego obszaru, jej uzasadnienie zostanie zrozumiane, a uczeń rozpozna swój poziom osiągnięć w stosunku do możliwości. Kryteria oceniania muszą być znane uczniowi, tak aby przygotowując się do oceniania miał możliwość dokonania samooceny poziomu opanowanych treści i umiejętności. Podstawę oceny ucznia stanowią zapisy wewnątrzszkolnego systemu oceniania.

Ocena ucznia na zajęciach edukacji dla bezpieczeństwa musi uwzględniać praktyczne umiejętności i wiedzę teoretyczną. W ocenie osiągnięć ucznia nauczyciel uwzględnia rodzaj opanowanych treści nauczania. Autor proponuje uwzględnienie poniższego zestawienia wymagań koniecznych, podstawowych, rozszerzających, dopełniających i wykraczających jako podstawowe warunki określania postępów ucznia.

Ocena	Treści nauczania	Zakres wiedzy , umiejętności i postaw
dopuszczający	- niezbędne w uczeniu się przedmiotu i w życiu; - wiadomości i umiejętności podstawowe.	Uczeń potrafi: wymienić polityczne uwarunkowania bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej; podać formy spełniania obowiązku obrony kraju; podać swoje powinności obronne; wymienić rodzaje broni; opisać ruchome i nieruchome dobra kultury; wymienić zasady prawa humanitarnego; podać zadania obrony cywilnej; rozdzielić dźwięki sygnałów alarmowych; opisać drogi ewakuacyjne z budynku szkolnego; zapropionować etatowe i zastępcze środki ochrony

		indywidualnej; wymienić rodzaje budowli ochronnych i opisać ich przeznaczenie; przedstawić cele i sposoby ochrony zwierząt; podać rodzaje współczesnych zagrożeń; przedstawić sposoby sygnalizacji potrzeb podczas zagrożeń; opisać przyczyny awarii, katastrof i pożarów; opisać swoje zachowanie w sytuacji porwania, zauważenia pakunku niewiadomego pochodzenia w szkole; zdefiniować słowo panika, terroryzm; przedstawić schemat postępowania na miejscu zdarzenia; podać zawartość apteczki samochodowej, pierwszej pomocy i domowej; wezwać służby ratownicze; udrożnić drogi oddechowe poszkodowanego; rozpoznać zatrzymanie krążenia; podać sposoby zapobiegania ciałom obcym w drogach oddechowych; podać sposoby tamowania krwotoków i wybrać do tej czynności odpowiednie materiały; opisać objawy i udzielić pomocy poszkodowanemu ze skrzyżowaną kończyną; opisać oparzenia i ich stopnie.
dostateczny	- najważniejsze w uczeniu się przedmiotu; - o niskim stopniu złożoności; - często powtarzające się w treściach nauczania; - wykorzystywane w sytuacjach szkolnych i pozaszkolnych; - uniwersalne umiejętności.	Uczeń potrafi: wymienić elementy Systemu Obronnego Rzeczypospolitej Polskiej; przedstawić Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej; scharakteryzować służbę wojskową, powszechną samoobronę ludności; scharakteryzować poszczególne rodzaje broni masowego rażenia; scharakteryzować środki ochrony przed bronią konwencjonalną i masowego rażenia; przedstawić dokumenty międzynarodowego prawa humanitarnego; opisać oznakowanie dóbr kultury; scharakteryzować zachowanie się ludności po usłyszeniu sygnałów alarmowych; scharakteryzować oznakowanie dróg ewakuacyjnych; scharakteryzować zastępcze środki ochrony indywidualnej; opisać zasady zachowania w budowlach ochronnych; zabezpieczyć pomieszczenia dla zwierząt gospodarskich; przedstawić zasady postępowania podczas sytuacji

		kryzysowych w górach, nad wodą, podczas nawałnicy, huraganowego wiatru; omówić sposób postępowania na wypadek powodzi; scharakteryzować skutki awarii, katastrof, pożarów; opisać swoje postępowanie w czasie ataku terrorystycznego; scharakteryzować czynności pierwszej pomocy; rozpoznać niedrożność oddechową; układać poszkodowanego w pozycji bocznej ustalonej; podać schemat postępowania z nieprzytomnym bez oddechu, z krwotokiem, po oparzeniach cieplnych i słonecznych; scharakteryzować urazy kostne.
dobry	- istotne w strukturze przedmiotu, przydatne; - użyteczne, ale niekonieczne w opanowaniu treści z danego przedmiotu i innych przedmiotów szkolnych; - umiejętności stosowania wiadomości w sytuacjach typowych.	Uczeń potrafi: przedstawić elementy Systemu Obronnego Rzeczypospolitej Polskiej; scharakteryzować zadania Wojsk Lądowych, Sił Zbrojnych, Sił Powietrznych, Marynarki Wojennej, Wojsk Specjalnych i Narodowych Sił Rezerwy; przedstawić powinności obronne władz samorządowych; przedstawić konwencjonalne środki rażenia; scharakteryzować czynniki rażenia broni jądrowej i ich oddziaływanie na organizmy żywe; przedstawić zasady ochrony ludności cywilnej zawarte w Międzynarodowym Prawie Humanitarnym; przedstawić działalność różnych organizacji humanitarnych; opisać elementy Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego; przedstawić prawny aspekt ochrony dóbr kultury; podać zasady zachowania się ludności po usłyszeniu alarmu; opisać zasady ewakuacji w szkole i obowiązki poszczególnych osób przebywających w budynku podczas ewakuacji; scharakteryzować środki ochrony zespołowej; podać uwarunkowania i zasady ochrony zwierząt; dokonać podziału zagrożeń występujących w Polsce i podać ich skutki; zaproponować postępowanie dla swojej rodziny na wypadek powodzi; podać zasady postępowania w szkole i domu na wypadek awarii, katastrofy lub pożaru; przedstawić zasady postępowania w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa;

		omówić sposoby zapobiegania panice; wykonać resuscytację osobie dorosłej; pomóc poszkodowanemu z niedrożnością; stosować schemat postępowania na miejscu zdarzenia w sytuacji urazowej.
bardzo dobry	- złożone, trudne, ważne; - umożliwiają samodzielne rozwiązywanie problemów; - użyteczne w życiu pozaszkolnym.	Uczeń potrafi: scharakteryzować warunki bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej; przedstawić zadania Służb Wywiadu Wojskowego i Służb Kontrwywiadu Wojskowego; przedstawić powinności obronne instytucji i przedsiębiorstw; dokonać porównania środków rażenia i środków ochrony przed siłą rażenia poszczególnych rodzajów broni; scharakteryzować oddziaływanie TSP na organizmy żywe; przedstawić prawne sposoby ochrony ofiar konfliktów o charakterze międzynarodowym; scharakteryzować poszczególne elementy Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego; opracować plan ewakuacji ludzi i mienia w miejscu zamieszkania; być pomocnym w czasie ewakuacji w szkole; posługiwać się środkami ochrony indywidualnej; zaproponować ukrycie dla siebie na wypadek zagrożenia; przedstawić i uzasadnić sposób postępowania ludności na terenach popowodziowych, w rejonie katastrofy budowlanej, skażonych chemicznie; scharakteryzować czynniki wywołujące panikę i przeciwdziałać im; wykonać badanie urazowe poszkodowanego; wykonać resuscytację z defibrylacją; rozpoznać wstrząs pourazowy i udzielić pomocy poszkodowanemu ze wstrząsem; udzielić pomocy poszkodowanemu z urazami kostnymi i termicznymi, amputacją urazową;
celujący	- efekt samodzielnej pracy ucznia; - wynikają z zainteresowań; - wykorzystanie wiadomości dodatkowych.	Uczeń potrafi: przedstawić udział Polskich Sił Zbrojnych w Siłach Pokojowych ONZ; przedstawić szczegółowo Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej; scharakteryzować służbę zawodową żołnierzy, wojskowe szkolnictwo zawodowe; przedstawić szczegółowo konwencjonalne środki rażenia; scharakteryzować realizację zadań OC w Polsce; wymienić dobra kultury objęte ochroną specjalną i

	uzasadnić ją; propagować pracę w wolontariacie; przygotować plan działania członków rodziny po usłyszeniu sygnałów alarmowych i komunikatów ostrzegawczych; przygotować i przedstawić zestaw zastępczych środków ochrony indywidualnej; zapropionować sposoby przystosowania najbliższej budowli komunikacyjnej jako zbiorowego środka ochrony ludności; opisać uwarunkowania ewakuacji I, II i III stopnia ludzi i zwierząt; zaprojektować ewakuację w miejscu zamieszkania; przeanalizować skutki zagrożeń dla mieszkańców kraju i zaproponować, jak ich uniknąć; przedstawić postępowanie ze znalezionymi materiałami promieniotwórczymi; zaprojektować akcję ratowniczą w miejscu zamieszkania w przypadku wystąpienia katastrofy budowlanej; scharakteryzować współczesny terroryzm i jego skutki; przedstawić przykłady panicznych zachowań i podać błędy w ich przewyciężaniu; scharakteryzować zasady pierwszej pomocy i uzasadnić konieczność stosowania każdej z nich; udzielić pomocy kolegom w szkole w sytuacji wystąpienia urazów; wykonać resuscytację niemowlęcia; scharakteryzować choroby układu kostnego i sposoby zapobiegania im; rozpoznać krwawienie wewnętrzne i udzielić pomocy w przypadku krwotoku wewnętrznego; przedstawić skutki nieumiejętne udzielenia pomocy w różnych sytuacjach urazowych.

Obszary aktywności ucznia oceniane na lekcjach edukacji dla bezpieczeństwa:

- wypowiedzi ustne: podczas odpytywania, prezentacje pracy własnej i grupy, udział w dyskusjach;
- prace pisemne: bieżące kartkówki z ostatnich 3-4 lekcji, testy, prace klasowe;
- wytwory prac uczniów: prezentacje multimedialne, portfolio, plakaty, wykresy, katalogi, plansze, makiety;
- zadania domowe;
- zeszyty ćwiczeń;

- ćwiczenia wykonywane na zajęciach lekcyjnych;
- sprawdziany umiejętności praktycznych;
- realizacja projektów edukacyjnych;
- stosowanie wiedzy i umiejętności w sytuacjach problemowych;
- prace wykonywane na zajęciach lekcyjnych;
- prace wykonywane dodatkowo dla chętnych;
- aktywność i zaangażowanie na lekcjach;
- aktywności pozalekcyjne uczniów.

Dokonując ewaluacji pracy ucznia należy uwzględnić jego możliwości indywidualne i zdolności. Dotyczy to szczególnych uzdolnień i predyspozycji oraz potwierdzonych badaniami dysfunkcji. Uczeń o wysokim stopniu zdolności będzie wkładał mniej wysiłku w pracę, dlatego aby stworzyć mu lepsze warunki rozwoju, należy stwarzać sytuację dydaktyczną adekwatną do jego możliwości intelektualnych. Oceniając ucznia mniej zdolnego, z dysfunkcjami, dokonujemy oglądu osiągnięć, dostosowując sytuację ewaluacji, aby posiadane dysfunkcje nie wpływały na stopień szkolny.

Szczegółowe kryteria oceniania określa wynikowy plan pracy nauczyciela.